נמר של עיר

„חרדתו של השוער בבעיטת ה־11" ✶ „התעוררתי בעוד הנמר מלקק את כפותי" ✶ „מתמתקת נפשו ומתמגדת באור הברוך" ✶ אגדת טבעת מלכת־שבא

תרגום

עומק החיים

כשטכנאי הבניין יוזף כלוך, שוער־כדורגל מפורסם לשעבר, התייצב בבוקר לעבודה, הודיעו לו שהוא מפוטר. על כל פנים, עם הופעתו בפתח הצריף שבו שהו הפועלים כאותה שעה, הרים רק מנהל־העבודה את עיניו מארוחת־העשר שלו, ובלוך פירש זאת כהודעת־פיטורין ועזב את אתר־הבנייה...

אלה מישפטי הפתיחה של סיפרו הראשון של הסופר והמחזאי האוסטרי המחונן, **פטר הנדקא**, שראה אור בעברית בשם חרדתו של השוער בבעיטת ה־11" (כמה ממחזותיו ושיריו של הנדקא ראו־אור בעברית ביחוון פרוזה ובשנתון ס/קריאה). יוזף בלוך סובל משרשרת של עכבות, במגעיו השונים עם מילים, חפצים ובני־אדם. הוא חש עצמו ומתפקד, כלכוד במלכודת החיים האורבניים, מהם הוא מנסה למלט את עצמו ונפשו.

עולמו המאורגן, הממוין, ומאד גרמני

פטר הנדקא
„אחיזתו הדוקה מאד"

של יוזף בלוך מאבד את שיגרתו, תוך שהוא יוצר את מתח עלילת הסיפור. לאחר חיזור מעוות למדי, וסהרורי למחצה, מגיע יוזף ביחד עם מוכרת הכרטיסים של בית־הקולנוע אל המיטה, ולמחרת בבוקר הוא רוצח אותה בלא כל סיבה משמעותית. לקורא: „היא קמה ממקומה ונשכבה על המיטה; הוא התיישב לידה. לא הלך היום לעבודה? שאלה. פתאום חנק אותה. מלכתחילה היתה אחיזתו הדוקה מאד, ולכן לא היה סיפק בידה לתפוס זאת כשעשוע. במיסדרון שבחוץ שמע כלוך קולות. הוא חש פחד מות. הוא הבחין בנוזל זב מאפה. היא נאנקה. לבסוף שמע קול פקיעה..."

יוזף בלוך ממשיך להימלט מעצמו, עברו, גרושתו וילדו, שלמד לומר בטלפון שאמו איננה בבית. בלוך מגיע לעיירת גבול, העסוקה בחיפוש אחרי ילד בעל קשיי־דיבור שנעלם. בכלל, מסתבר ליוזף בלוך, כי רוב ילדי העיירה נוטים לסבול מקשיי דיבור, נשימה הגייה, ובמקביל מתחיל גם בלוך עצמו לסבול מקשיי מילול, מיגבלות דיבור, מוסכמות הדקדוק ועקרונות השפה הכתובה (ראה: גלופה). העיירה הזאת מתוארת לעיתים כאידיאל של ארבעת ה„קאספרים" במחזה קאספר, הניצבים ומלהגים על הבימה.

בדומה לספרים אחרים שלו, כמו היגון בעומק החלומות (סיפור אודות אמו — העומד לראות אור בקרוב בעברית בהוצאת זמורה, ביתן מודן) והאשה איטרת יד־ימינה, הרי שגם סיפורו חרדתו של ה־שוער בבעיטת ה־11 תפור בנוסח האופייני להנדקא, יובש לשוני פשוט וחסכני. ה־דיאלוג ניראה כסתמי, אך הוא רב־משמעויות בעלות תהודות פילוסופיות של בדידות הפרט במאה ה־20. עוצמתו של הספר בוטלת במינימליזם שהנדקא כופה על לשון הכתיבה שלו. חרדתו של השוער היא נתח פרוס מעומק החיים, המזכיר במיקצת את קביעתו של צ'ארלס לאמב, כי מישחק־מילים הוא אקדח, היורה ממוך לאוזן, ולא נוצה לדיגדוג האינטלקט...

כאן המקום לציין לשבח את עורך הסידרה, ד"ר **מנחם פרי**, על בחירתו, ואת התירגום המעולה של **גידעון טורי**.

פסיכולוגיה

הפשר

היו מי שטענו במשך שנים, כי גישותיו הספרותיות של ד"ר **זיגמונד פרויד** ותלמידיו, לפסיכולוגיה ולפסיכואנליזה, עיכבו התפתחות פשר האדם לעצמו בכמה עשרות שנים. **אן פרדיי**, בסיפרה מישחק החלומות* עושה כל שביכולתה לפשט את נושא פשר החלומות, תוך שהיא קובעת הנחה עקרונית: אין לאיש, מוסד, או לי־גורם מדעי כלשהו, זכות חדירה, בחינה, פיענוח ופירוק על חלומות הפרט, או קבי־עת מסקנות כוללניות עליהם. בלשונה של אן פרדיי, היא חיברה מדריך מקיף, שיש־כיר צעד אחר צעד כיצד יש להבין חלו־מות וכיצד יש להיעזר בהם... פרדיי קו־בעת על סמך מחקרי תע"מ (תנועות־עיניים מהירות) שהכל חולמים, אלא שמרבית ה־חולמים חסרים את טכניקת השימור, השית־זור והפיענוח של חלומותיהם.

פרדיי משכללת למעשה בסיפרה טכניקה של סדנאות פיענוח חלום, שיטה בת שלו־שה שלבים לשם הסתכלות אל הנבכים ו־החלומות, טכניקה המסייעת לחולם לגלות את הפירוש האישי והיעיל ביותר לחלומו. פרדיי פותחת לקורא צוהר ל„דרמה של החלומות", תוך שהיא מבודדת את ה־פערים בין חלומות למציאות בניסוחים חדים, כמו: **„הנערה הביישנית כנראה לא תגיע לעולם למצב שבו תשליך את עצמה למעשה לזרועות גברים, כפי ש־עשתה בחלומה, אך צרכיה המיניים המדו־כאים עלולים לגרור אותה ליחסים הרי־אסון אם לא תכיר בהם בעוד מועד..."**

משחק החלומות הוא טיפוח ההנחה הטר־יענת, כי „החלומות הם מראית שאפשר להכהירם..." ולמרות שהמחברת, מכנה אותם כ„כלבי שמירה של הנפש..." הרי שהיא מבהירה, כי בעזרתם ניתן להצביע בגלוי על פחדינו בהווה, המנציחים את העבר שלנו ויחד עם זאת משחררים אותנו אל עבר העתיד.

טכניקת שימור החלומות היא פשוטה: **„החזק בהישג־יד כלי־רישום — עיפרון ונייר או רשמקול — כך שתוכל לתפוס כל חלום בשעת התעוררות... לעולם אל תדחה חלום כחסר־ערך לרישום..."** אן פרדיי מביאה, לשם המחשה, חלומות רבים משלה, כמו: **„בשהייתי נשואה ל־**

עטיפת הספר „מישחק החלומות"
עימות עם אוייבי־חלום

בעלי הראשון חלמתי שאני זוחלת עליו ומכה אותו עד מוות כשואב־אבק. החלום ביטא בכירור רגשות אלימות שקיננו בי כלפיו. מדוע הרגתי אותו בחלומי בשוא־אבק ולא במקל־גולף או בפטיש? דרוש כאן רק מעט דימיון כדי להבין, ש־התנגדותי לבעלי היתה קשורה קשר אמיץ למשק־הבית. ולמעשה דרש בעלי־הראשון שאוותר על הקאריירה המקצועית שלי..."

בהמשכו של הספר מוצגים לפיענוח נושאים של חלומות על בחינות, איבוד־שיניים, איבוד כסף וחפצי־ערך, מין, מישחקי־מילים, קריקטורות ועוד עשרות סוגים קבוצתיים.

שיטתה של אן פרדיי נעזרת ו/או מושתתת על שיטת הגשטאלט של **פריץ פארלס**. יחד עם זאת היא מקפידה על אי־נוקשותן של הנחות־היסוד שלו, ואינה מקבלת עקרונית את שפת החלומות כשפה אוניברסלית שאותה ניסה להשריש פרויד. פרק מרתק נוסף בספר הוא הפרק המוות והחלום, במהלכו ניבחנים מצבי־לחץ של מוות במישפחה, מותם של קרובים ו/או זרים, חלומות על מתים, מות ה„אני" ו־לידתו מחדש. ושאר מרכיבי המוות בחלום. אן פרדיי אינה מתקמקת מעיסוק בחלו־מות אודות המוות, כדרך אל התע"ח (תפיסה על־חושית) ושאר **„מצבים משתנים של מודעות בחלום..." ו/או „חוויות של גבהים, של בהירות ותחושות חוץ־נו־פניות..."**

סיפרה של אן פרדיי נימנה על אותה סידרה של סיפרי־תחליף־לדת, בנוסח ה־

„חרדתו של השוער בבעיטת ה־11"
„קשיי מילמול, מיגבלות דיבור ומוסכמות הדיקדוק"

* פטר הנדקא — **חרדתו של השוער בבעיטת ה־11**; עברית: גדעון טורי; סידרת 17×10 סיפרי ס/קריאה + הקיבוץ המאוחד; 110 עמודים (כריכה רכה).

* אן פרדיי — **מישחק החלומות**; עברית: רינה גור; הוצאת רשפים; 202 עמודים (כריכה רכה).